

De drie mooiste modellen deel 2

Medische statistiek
Lineaire regressie

Hans Burgerhof
h.burgerhof@home.nl

Begrijpen we deze tabel?

240

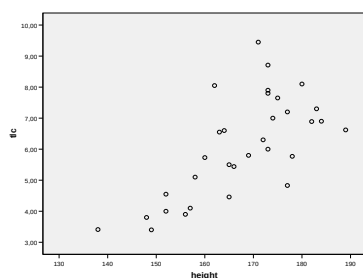
Table 4. Independent determinants of birthweight: results of multiple linear regression analysis

Predictor variable	Unit	Regression coefficient ± SE ^a	p-Value
Gestational age	+1 week	195.7 ± 4.7	<0.001
Baby's sex	Female	-185.5 ± 17.1	<0.001
Smoking during pregnancy	Yes	-215.2 ± 18.6	<0.001
Marital status	Single	-46.9 ± 21.4	0.002
Country of birth	Asia	-108.5 ± 38.2	0.005
Parity	+1 child	121.9 ± 17.6	<0.001

Coefficient of determination (R^2) of the model was 0.44.

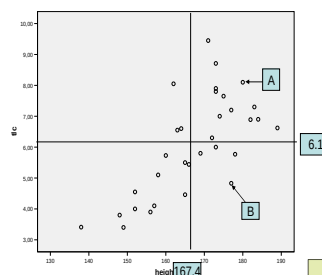
Phung et al.

Spreidingsdiagram van tlc en lengte

Is er een lineair verband? Hoe sterk?

$$\text{covariantie}(X, Y) = \frac{\sum (X_i - \bar{X})(Y_i - \bar{Y})}{n - 1}$$

Covariantie is
afhankelijk van de
meeteenheid!

Pearson's correlatiecoëfficiënt

$$r = \frac{\sum (X_i - \bar{X})(Y_i - \bar{Y})}{\sqrt{\sum (X_i - \bar{X})^2 \sum (Y_i - \bar{Y})^2}}$$

- $-1 \leq r \leq 1$
- Maat voor *lineaire* samenhang

Correlatie in SPSS

$$H_0 : r = 0$$

$$H_1 : r \neq 0$$

Correlations

		height (cm)	total lung capacity (l)
height (cm)	Pearson Correlation	1	.696**
	Sig. (2-tailed)		.000
	N	32	32
total lung capacity (l)	Pearson Correlation	.696**	1
	Sig. (2-tailed)	.000	
	N	32	32

**. Correlation is significant at the 0.01 level (2-tailed).

Enkelvoudige lineaire regressie

- Er is een continue responsievariabele Y
Bijvoorbeeld: gewicht
- Er is een verklarende variabele X
Bijvoorbeeld: leeftijd
- We zijn geïnteresseerd in de relatie tussen Y en X
Relatie is niet symmetrisch!
- We beschikken over onafhankelijke waarnemingen
- Een lineair verband lijkt redelijk

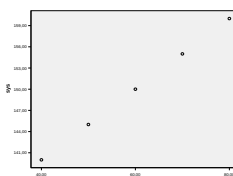
Lineaire regressie (formule)

- We schatten de populatiere relatie

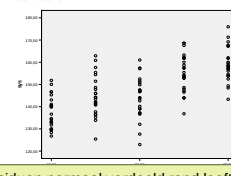
$$Y_i = b_0 + b_1 X_i + e_i$$

- We nemen aan dat $e \sim N(0, s^2)$

Controleer!

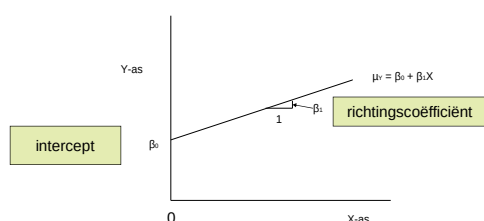

Rechtlijnig verband van de gemiddelden

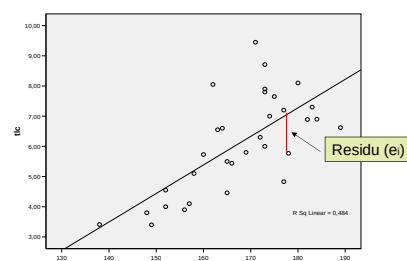

Residuen normaal verdeeld rond leeftijds-gemiddelde, met dezelfde spreiding

Interpretatie coëfficiënten bij een enkelvoudige lineaire regressie

SPSS trekt de "best passende lijn"

Kleinste kwadraten criterium: trek die lijn zodanig dat

$$\sum e_i^2 \text{ zo klein mogelijk is}$$

Output SPSS van enkelvoudige lineaire regressie

Model Summary				
Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.696 ^a	.484	.467	1.18610

a. Predictors: (Constant), height (cm)

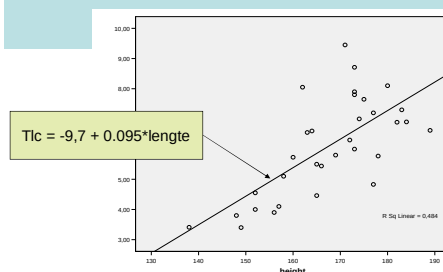
ANOVA ^a						
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	Regression	36.656	1	36.656	26.114	.000 ^a
	Residual	42.205	30	1.407		
	Total	84.264	31			

a. Predictors: (Constant), height (cm)

b. Dependent Variable: total lung capacity (l)

Coefficients ^a					
Model		Unstandardized Coefficients	Standardized Coefficients	t	Sig.
1	(Constant)	-9.742		-3.255	.003
	height (cm)	.095	.696	5.303	.000

a. Dependent Variable: total lung capacity (l)

Coefficients ^a					
Model		Unstandardized Coefficients	Standardized Coefficients	t	Sig.
1	(Constant)	-9.742		-3.255	.003
	height (cm)	.095	.696	5.303	.000

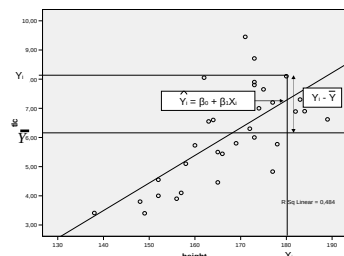
a. Dependent Variable: total lung capacity (l)

ANOVA

Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	111.111 ^a	1	111.111	15.160	.000
Total	111.111	19			
Total Corrected	111.111	18			

a. Predictors: (Constant), height (cm)

b. Dependent Variable: total lung capacity (l)

$$\sum (Y_i - \bar{Y})^2 = \sum (Y_i - \bar{Y}_i + \bar{Y}_i - \bar{Y})^2 = \sum (Y_i - \bar{Y}_i)^2 + \sum (\bar{Y}_i - \bar{Y})^2$$

Model summary

R² = proportie
verklaarde variantie

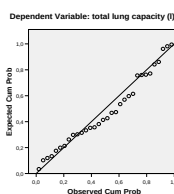
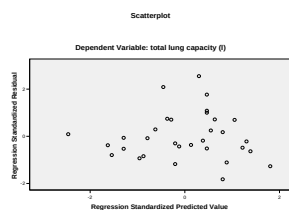
Model Summary

Model	R	R Square	Adjusted R Square	Std. Error of the Estimate
1	.696 ^a	.484	.467	1.18610

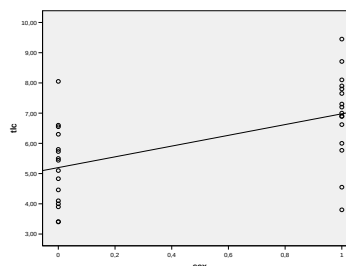
a. Predictors: (Constant), height (cm)

R = de absolute waarde van de
correlatiecoëfficiëntSchatter voor het
gemiddelde absolute
residu

Controle van de voorwaarden

Residuen normaal
verdeeld?Homogene spreiding van de
residuen?

Lineaire regressie met een dichotome verklarende variabele?

Lineaire regressie op geslacht

Coefficients^a

Model	Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		t	Sig.
	B	Std. Error	Beta			
1						
(Constant)	5.198	.343			15.160	.000
sex	1.779	.485	.557		3.669	.001

a. Dependent Variable: total lung capacity (l)

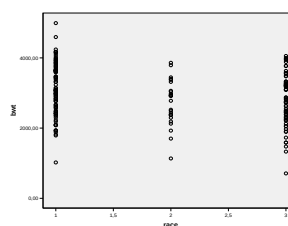
Vergeleken met de
t-toets

Group Statistics

	sex	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error Mean
total lung capacity (l)	female	16	5.1981	1.30062	.32521
	male	16	6.9775	1.43882	.35970

Independent Samples Test										
		Levene's Test for Equality of Variances		t-test for Equality of Means						
				f	Sig.	t	df	Sig. (2-tailed)	Mean Difference	Std. Error Difference
									Lower	Upper
total lung capacity (l)	Equal variances assumed	.001	.976	-3.669	30	.001	-1.77938	.48492	-2.76972	-.78904
	Equal variances not assumed			-3.669	29.707	.001	-1.77938	.48492	-2.77013	-.78882

X heeft meer dan 2 categorieën

Dummy coding

Ras	d1	d2
1	0	0
2	1	0
3	0	1

$geboortegewicht = b_0 + b_1 * d1 + b_2 * d2$

ANOVA ^a					
Model	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
1	5070608	2	2535303,816	4,972	,008 ^a
Regression	9E+007	186			
Residual	1E+008				
Total					

a. Predictors: (Constant), d2, d1

b. Dependent Variable: birth weight in grams

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients		t	Sig.
		B	Std. Error	Beta			
1	(Constant)	3103,740	77,887			47,586	,000
	d1	-384,047	157,874	-.182		-2,433	,016
	d2	-289,725	113,678	-.197		-2,637	,009

a. Dependent Variable: birth weight in grams

Interpretatie $geboortegewicht = b_0 + b_1 * d1 + b_2 * d2$

- Als we de gebruikte codes invullen :
- Blank: $geboortegewicht = 3104$
- Zwart: $geboortegewicht = 3104 + -384 = 2720$
- Ander: $geboortegewicht = 3104 + -300 = 2804$

Descriptives

birth weight in grams							
	N	Mean	Std. Deviation	Std. Error	95% Confidence Interval for Mean		
white	46	3103,740	77,77474	74,77364	2964,5688	3241,9102	1021
black	26	2719,462	136,60086	175,79637	2461,7773	2977,6627	1196
other	67	2804,015	211,30115	88,12096	2628,0758	2979,9541	709
Total	139	2944,656	279,02242	83,02858	2840,0486	3049,2636	4990

ANOVA

birth weight in grams					
	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Between Groups	5070608	2	2535303,816	4,972	,008
Within Groups	9E+007	186			
Total	1E+008	188			

Vergelijking met ANOVA

Samenvattend voor de enkelvoudige lineaire regressie

- Y continue variabele
- X continu – relatie met correlatie
- X dichotoom – relatie t-toets
- X nominaal – relatie ANOVA
- Controleer voorwaarden!

Multivariate statistiek

	Therapie A	Therapie B	totaal
genezen	31	69	100
niet genezen	49	61	110
totaal	80	130	210

Multivariate statistiek

- Genezen bij A:
 $31/80 * 100 \% = 39 \%$
- Genezen bij B:
 $69/130 * 100 \% = 53 \%$

Wat schrijven we voortaan voor?

Paradox van Simpson

Licht zieken	Therapie A	Therapie B	totaal
genezen	16 (75 %)	63 (70 %)	79
niet genezen	4	27	31
totaal	20	90	110
Ernstig zieken	Therapie A	Therapie B	totaal
genezen	15 (25 %)	6 (15 %)	21
niet genezen	45	34	79
totaal	60	40	100

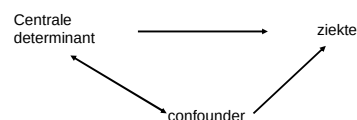
Meervoudige lineaire regressie

- Vaak willen we weten hoe Y samenhangt met meerdere variabelen of
- Willen we het effect van X_1 weten, gecorrigeerd voor X_2

$$Y = b_0 + b_1X_1 + b_2X_2 + \dots + b_kX_k + e$$

In epidemiologische termen

Een confounder is een versturende variabele, die verantwoordelijk is voor een vertekende weergave tussen de centrale determinant en de ziekte en niet op het causale pad ligt. (Bouter e.a.)

Regressie van tlc op lengte en geslacht

ANOVA ^a					
Model		Sum of Squares	df	Mean Square	F
1	Regression	42.810	2	21.405	15.935
	Residual	38.354	29	1.323	
	Total	81.164	31		

a. Predictors: (Constant), sex, height (cm)

b. Dependent Variable: total lung capacity (l)

Coefficients ^a					
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t
		B	Std. Error	Beta	
1	(Constant)	-7.034	2.409		-2.962
	height (cm)	.076	.021	.560	3.607
	sex	.772	.495	.241	1.556

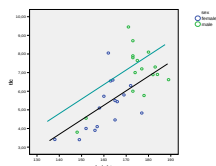
a. Dependent Variable: total lung capacity (l)

$$Tlc = -7,03 + 0,08 * \text{lengte} + 0,77 * \text{geslacht}$$

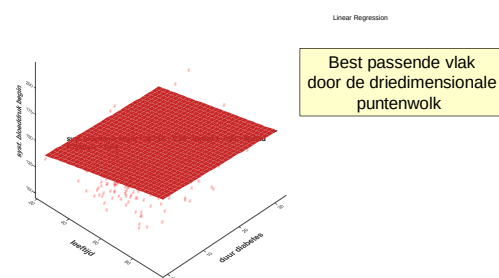
Vrouw = 0
Man = 1

Vrouwen: $tlc = -7,03 + 0,08 * \text{lengte}$

Mannen: $tlc = -7,03 + 0,08 * \text{lengte} + 0,77 = -6,26 + 0,08 * \text{lengte}$

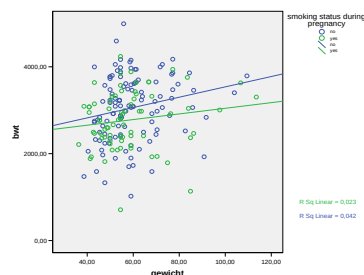
Twee continue verklarende variabelen

Opbouw van een regressiemodel

- Voer univariate analyses uit met al je potentiële verklarende variabelen
- Selecteer de belangrijkste variabelen op grond van theoretische overwegingen en de gevonden P-waarden (neem een ruime α , bijvoorbeeld 0,25)
- Bouw je model stap voor stap op, begin bij je belangrijkste (meest significante) variabele
- Voeg variabelen toe zolang het model significant beter wordt
Je kunt ook "backward" te werk gaan; begin met alle variabelen in je model en verwijder één voor één de minst significante variabele tot je een model overhoudt met alleen maar significante of theoretisch relevante variabelen.
- Als alle relevante variabelen in het model zitten, kijk dan eventueel naar interacties (zie hieronder)
- Controleer de residuen van het uiteindelijke model op normaliteit en homogeniteit van de spreiding

Interactie (effectmodificatie)

Interpretatie van interactie

Intgewsmoke = gewicht * smoke

$$\text{geboortegewicht} = b_0 + b_1 * \text{gewicht} + b_2 * \text{rookgedrag} + b_3 * \text{Intgewsmoke}$$

Coefficients ^a					
Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	Sig.
		B	Std. Error	Beta	
1	(Constant)	2347.507	312.717		.000
	gewicht	11.905	5.143	.227	.022
	smoking status during pregnancy	47.867	451.163	.032	.916
	intgewsmoke	-2.456	3.388	-.223	.470

a. Dependent Variable: birth weight in grams

Niet Significant!

voor niet-rooksters :

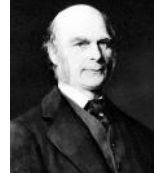
$$\begin{aligned} \text{geboortegewicht} &= 2348 + 11,9 * \text{gewicht} + 48 * 0 - 2,5 * \text{gewicht} * 0 = \\ &= 2348 + 11,9 * \text{gewicht} \end{aligned}$$

voor rooksters

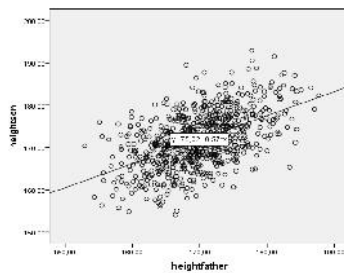
$$\begin{aligned} \text{geboortegewicht} &= 2348 + 11,9 * \text{gewicht} + 48 * 1 - 2,5 * \text{gewicht} * 1 = \\ &= 2396 + 9,4 * \text{gewicht} \end{aligned}$$

Waar komt de term regressie vandaan?

- Regressie = terugkeer, terugval
- Francis Galton (1822 – 1911)
- Onderzoek naar lengtes van vaders en hun zonen

Regression towards the mean (regressie naar het gemiddelde)

De term is een historisch misverstand!